

Kocsányos tölgy (*Quercus robur*)

„Erdők jó kezekben!”

A Sóstói erdő uralkodója - a jelenben és reméljük majd a jövőben is egyaránt –ez a faj. A hajdani termőhelyi viszonyok megváltozása miatt, azonban fokozott odafigyelést igényel, állományainak fenntartása és utódállományainak felújítása, nevelése. A jó eredmény eléréséhez azonban ismernünk kell magát a fát:

Hatalmas törzset növesztő, elsőrendű lombhullató fa, mely szabad állásban erős oldalágakat képez, állományban viszont nyúlánk, hengeres, kissé térgörbe, sudarlós törzset nevel, felálló ágú, felszorult koronával. Kérge fiatalon sima, paraszemölcsös, 20 éves kora után repedezni kezd. Idős korban kérget durván repedezett, lapos kéregcserepek alkotják. Gyökérzete fiatalon mélyre hatoló karógyökéret, ami 30 éves kor körül messze terjedő oldalgyökérezettel egészül ki. A túlnyomóan lefelé irányuló gyökérképződés szokatlan szélállókonyságot biztosít.

Hajtásrendszere tavaszi, rövidhajtásokból és nyári hosszúhajtásokból áll. A rövidhajtások végén tömörülnek a levelek, ezért láthatjuk lombozatát csomós felépítésűnek. Rügyei zömök tojásdadok, ötoldalúak, világosbarnák. Levelei visszás-tojásdadok, karéjosak, a karéjok lekerítettek. A levelek kopaszok, bőrszerűek. Virágzata egyivarú, egylaki, szélbeporzású. A nővirágok magányosan vagy csomóban álló kis zöldes füzérek, a hímvirágok az előző évi hajtásokon elnyúlt laza, sárga füzérek alkotnak. Április–májusban virítanak. Makktermése hosszú kocsányon 2-4-esével található. Alakja hosszúakás, felülete sima, fényes. Színe kezdetben zöld, majd később barna, hosszanti olajzöld sávokkal tarkított. Kupacsa csészeszerű. Fája nehéz, kemény, tartós, jól megmunkálható, keresett árucikk. Növekedése, életciklusa: A kocsányos tölgy lassú növekedésű faj, csemetekorban 6-8 éves koráig „ül”, gyökerét fejleszti, majd nyári János-napi hajtásai révén évente 40-50 cm-t is képes nőni. Vastagodni későn kezd, de az élete végéig tart. Jó termőhelyen igen magas kort és vastagságot ér el, de 150 év után hajtásképződése jelentősen csökken, így csúcshárpadás léphet fel. Idős korban gyakori a koronásérülés (ágtörés), odvasodás. Teremni 40-60 éves kortól kezd, 2-3 évenként szórványosan, 5-7 évenként tömegesen. A lehullott makk tavasszal kezd csírázni, majd május elején kel.

Európa mérsékelt éghajlatú részein honos, legnagyobb tömegben a Duna, a Dráva és a Száva völgyében, valamint Kelet-Európa erdőssztyepein van jelen. A sík és az alacsony dombvidékek fája, hegyvidéken 600 m tengerszint feletti magasságig hatol fel. Országunk őshonos állományalkotó fája, Sóstó homoki tölgyeseinek főfaja.

TÖLGYEKEN ELŐFORDULÓ KÁROSÍTÓK

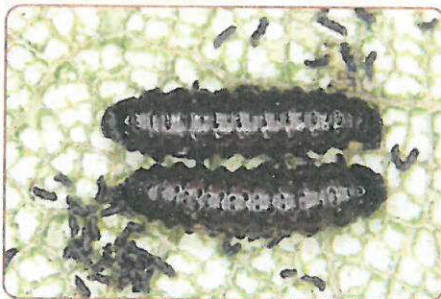
„Erdők jó kezekben!”

A sóstói öreg tölgyesek egészségi állapotukat tekintve sérülékenyek, ami a döntő többségében magas korukból eredeztethető. Mivel ezek a tölgyfák tuskórol sarjadtak, hamarabb elkezdnek korhadni, ami különösen kedvez a károsítóknak. A talajvízszint csökkenése, a klíma szárazabbá válása pedig tovább rontja a fák ellenálló képességét. A kocsányos tölgyön több száz rovarfaj él, ezek közül jó néhány más fafajon nem is található meg.

Tölgymakkormányos:

4-8 mm nagyságú, mogyoróbarna, hosszú ormányos bogár. Álcája ormányosokra jellemzően has felé görbülő, lábatlan, ami a makkban rágva okoz kárt.

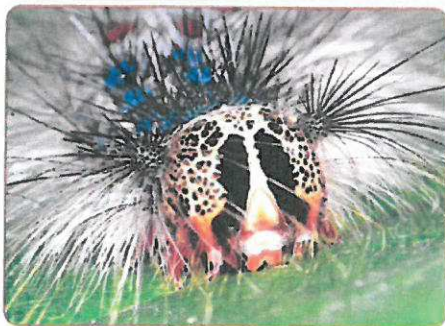

Tölgy földibolha:

Fél centi körüli, tojásdad, fémeszöld fényű bogár. Álcáik – hasonlítanak a burgonyabogáréhoz - a fiatal fák leveleit vázasítják ki, ezzel káros lombvesztést okozva.

Nagy téliaraszoló:

a hím lepke 4 cm körüli, első pár szárnya sárgás, zegzugos, barna szalaggal. A nőtény szárnyatlan. Hernyói oldala sárgás, háta barna. Rüggyekkel, levelekkel táplálkoznak, polifág lombfogyasztók. Lepkéje az őszi, téli erdő jellegzetes lepkefaja.

Gyapjas lepke:

A nemzők közül a hím fele termetre, mint a 8 cm körüli nőtény. A hím szürkésbarna, teste karcsú, a nőtény halványsárga, zömök, vastak, potrohán vastag gyapjúréteggel. Hernyója könnyen felismerhető, hátán két sorban öt pár kék, majd hat pár piros szemölcs váltja egymást. Lombrágók, tömegesen fellépve a fák pusztulását okozzák. A nyáron fák alsó részére rakják fehéres petecsomóikat, amit szőrökkel fednek be. Ezek a szőrök erős viszketést, allergiát okoznak, érintésüket kerülni kell!

Tölgybúcsújáró lepke:

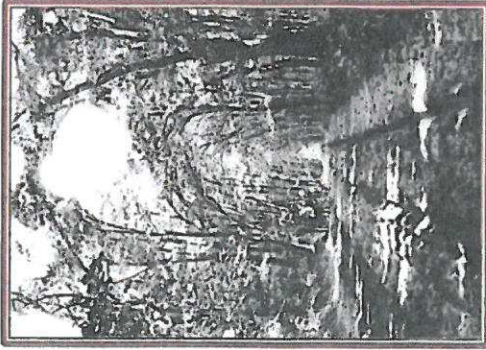
A lepke 2-3 cm, piszkosszürke, hernyója sötét, ritkán álló, hosszú szőrökkel. A szőrök bőrre jutva bőrgyulladást okoznak. A hernyók a lombot rágják, majd fejlődésük előrehaladtával egy hernyófészket készítenek, ahol rossz idő esetén tartózkodnak. Innen indulnak táplálkozni a koronába hosszú sorokban, amiről a nevüket is kapták.

„Erdők jó kezekben!”

A Sóstói-erdő története

A Sóstói-erdő egyike azon utolsó alföldi erdeinknek, amik hajdan az egész környéket beborították. S mivel ez az erdő egy megyei jogú város mellett áll, nem csoda, hogy a város lakói mindig is magukénak tudták, szívükön viselték sorsát. A Sóstói erdő név csak a XX. század elején terjedt el, előtte minden hivatalos dokumentumon a „Nyíregyházi erdő” név szerepel. Mivel ekkortájt épült ki igazán Sóstógyógyfürdő, a lakosság tudat alatt ahhoz kapcsolta az erdőtömböt.

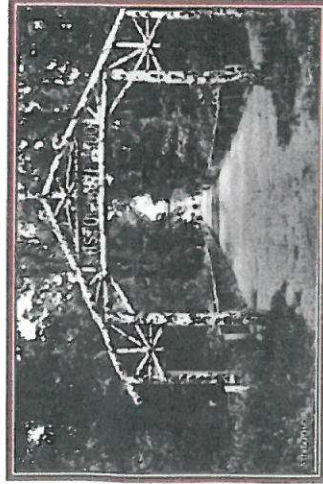
Az erdő írott története 1426-ban indul. Ekkor ugyanis az akkori tulajdonosok, a Báthoryak eljárást indítanak Perényi Imre fia, János ellen, aki nyíregyházi birtokuk egy részét elfoglalta, és Nyíregyházához tartozó erdejüket levágatta. A város lakossága 1803-ban vette meg a városi határ egyik felét a gróf Károlyi-családtól. Az ekkor kelt adásvételi okmányokban külön ki van

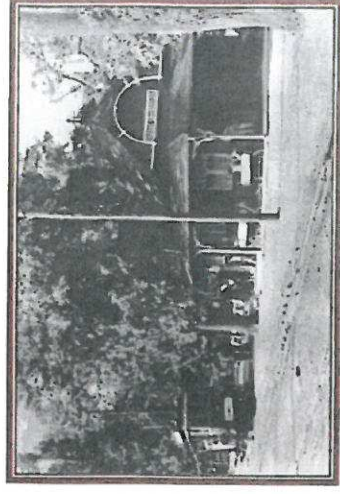
emelve város határában fekvő, **rendes vágásokra** felosztott erdő, tehát már ekkor is tervszerűen gazdálkodtak az erdőben.

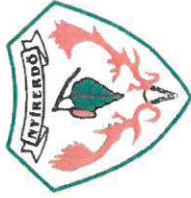
Az 1920-as években az erdő már felkapott kirándulólhely volt. Ekkora már elkészült a Krúdy szálló, a Szeréna-lak, 1905. december 21-től pedig már vasúttal is ki lehet jutni a már felújított fürdőbe. A megnövekedett forgalommal egyenes arányban nőtt az igény az erdő közjóléti funkcióira, így a városi vezetés 1924-ben célul tűzte ki az akácok visszaszorítását, a sarj eredetű tölgyesek mag eredetűvé történő alakítását. A vágáskort a gazdasági rendeltetésű erdőkből 100, a parkerdőben 120 évben határozták meg.

Rendszeres üzemterv szerinti kezelés 1883 óta zajlik az erdőben. Városi dokumentumokból tudjuk, hogy 1923-ig sarjerdő üzemmóddal kezelték az erdőt, negyven éves vágásfordulókkal. Ebből is kiténik, hogy a környék fában szegény vidék volt, gyakoribb fahasználatokra volt szükség. Legöregebb tölgyeseink így a Sóstói-erdőben 110-130 évesek, sarjeredetűek.

A Sóstói erdő területe 2016-ban 371 ha. 1936-ban még 464, 1924-ben 520, 1774-ben még 588 ha volt. Ennek a jól észrevehető csökkenésnek az oka egyértelműen a város terjeszkedése, illetve a különböző intézmények, utak megépítése: Kórház, Főiskola, Fürdő, út- és vasútvonalak létrejötte.

„Erdők jó kezekben!”

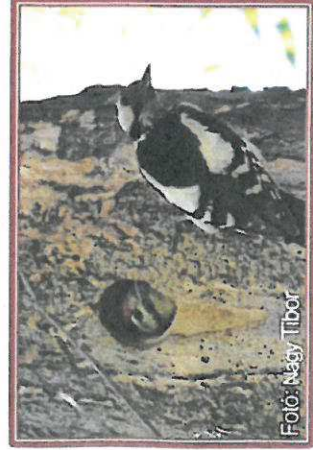
Holtfák az erdőben

Holtfának nevezzük az élettelen kidőlt, vagy még lábon álló fákat, az azokból származó faanyagot. Az idős fák életük utolsó ciklusában elhalnak, végül holtfává válnak. Ám jelentőségük ezután sem csökken, faanyagukat élőlények tömege veszi igénybe életük során.

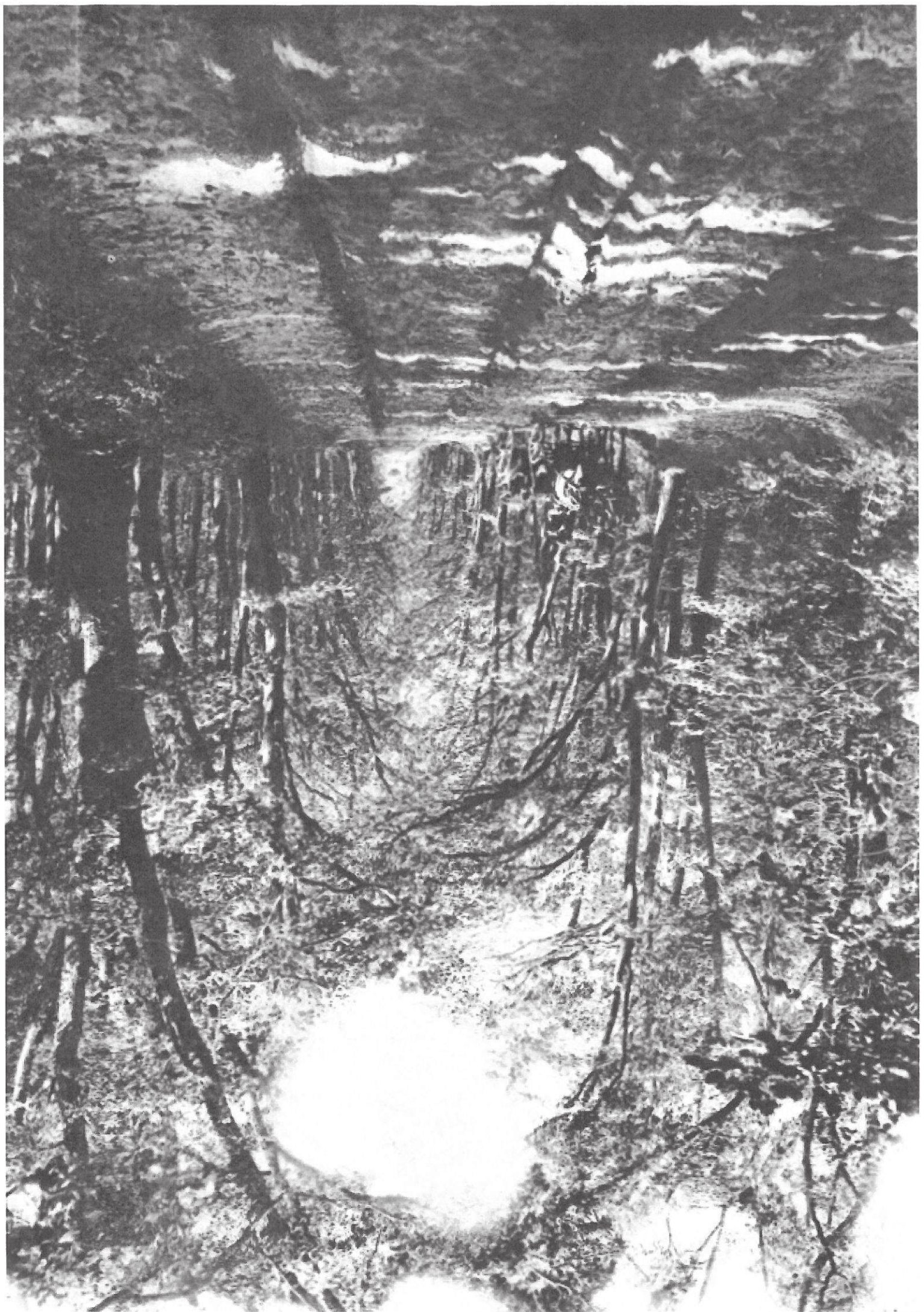
A holtfák nélkülözhetetlenek az erdő biológiai folyamatainak természetes működésében. Jelenlétükkel növelik a terület biológiai sokféleségét, elősegítik a hozzájuk kötődő fajok megtelepedését és szaporodását. Egy-egy holtfa még sok évtizeden át maradhat keletkezési helyén, ezért hosszú távú szervesanyag-raktárként is működnek: a lebontó szervezetek (baktériumok, gombák, stb.) képesek belőle szervesanyagokat előállítani, melyek később tápanyagként szolgálnak az elpusztult fa helyén megtelepedő növények részére.

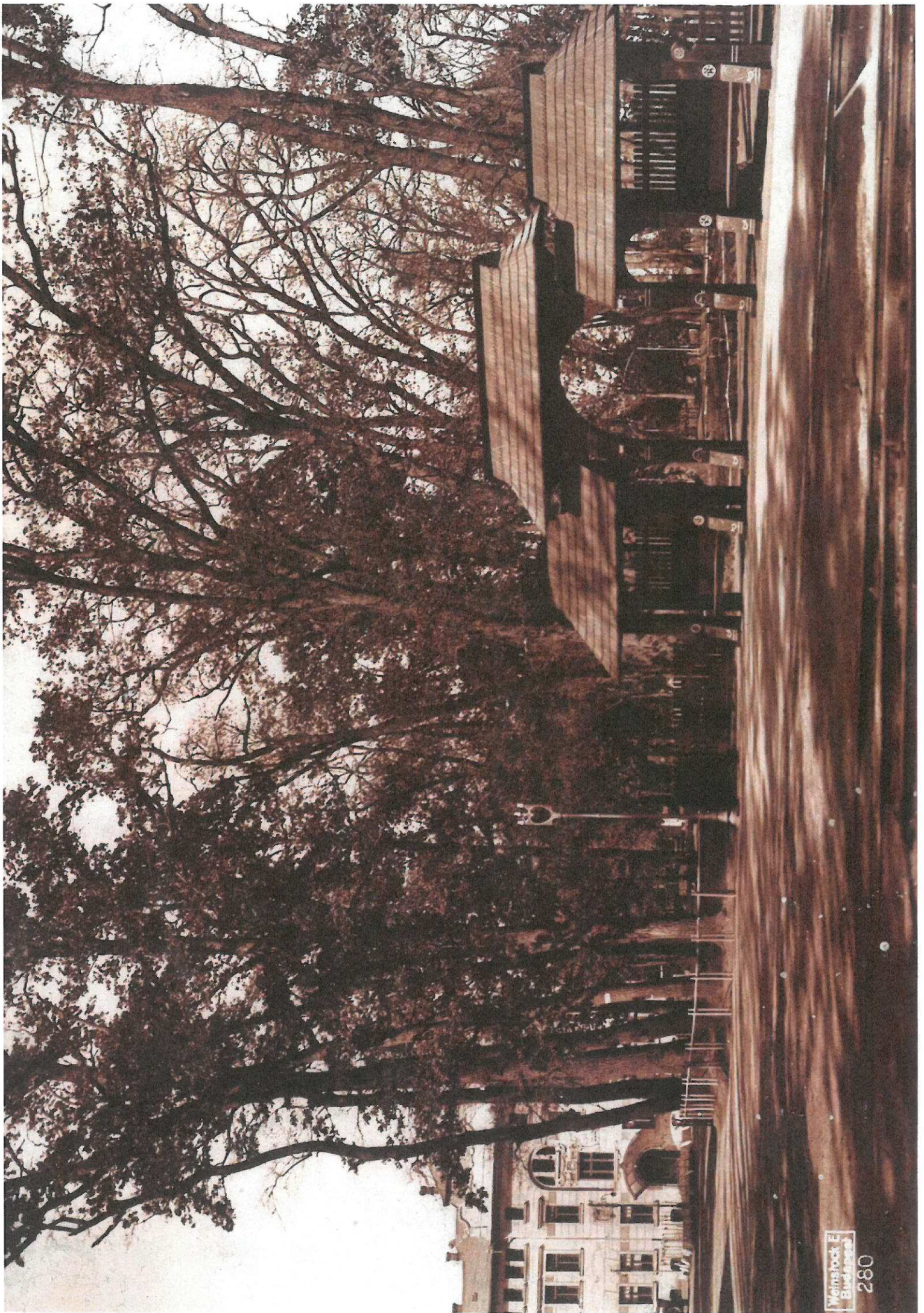
Az elpusztult faegyedek hosszú időn át biztosítanak élő-, táplálkozó- és búvóhelyet számtalan élőlény részére. A korhadó fát először az izeltlábuak veszik birtokba. A faanyagba készített járatokban élnek és táplálkoznak a cincérek, szarvasbogarak lárvái. Ezután az őket fogyasztó állatfajok veszik birtokba a fát, például a harkályfélék többsége, melyek a kéreg alól szedegetik ki a táplálékul szolgáló férgeseket, kopácsolással keresik meg és bontják ki a faanyagban élő lárvák járatait. A harkályok szaporodásukhoz is használnak holtfákat, a még lábon álló fákból vájják fészkelőüregeiket, később pedig az elhagyott üregeikben további madárfajok költhetnek (például csuszkák, cinegefélék, fakuszkok), de egy-egy méreteसेbb odút akár méhek vagy denevérek is „kibérelhetnek”. Sok mohafaj és gombafaj élőhelye kötődik korhadó faanyaghoz.

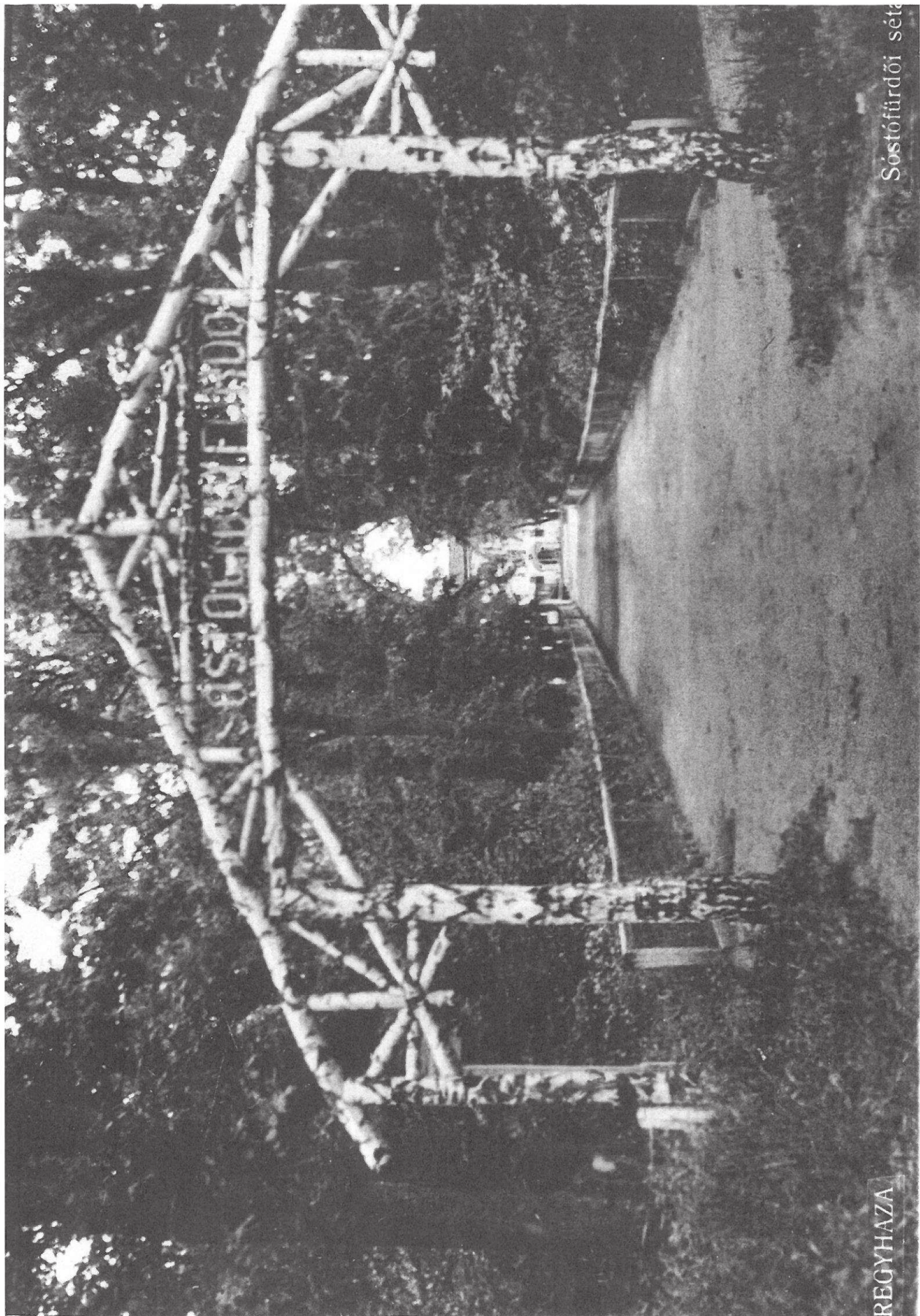

Sokan gondolhatják azt, hogy az erdészeti munkákat követően az erdőben hagyott, elszáradt fekvő holtfák az erdő elhanyagoltságára utalnak. Téves felfogás hulladékként vagy az erdőt érintő súlyos betegségként tekinteni ezekre a vaskos ágakra és törzsekre, hiszen menedéket nyújtanak a már hosszú ideje ott élő, korhadó faanyaghoz kötődő élőlényeknek, meggátolják eltűnésüket a területről. Számtalan hasznos esetben nem kívánatos egyes álló holtfák jelenléte. Parkerdőkben az erdőjárók által használt területek, ösvények mentén szeles, viharos időben az elszáradt, de még lábon álló fák veszélyforrást jelenthetnek az erdőjárók számára, ezért a balesetek megelőzése érdekében szükséges az ilyen példányok eltávolítása.

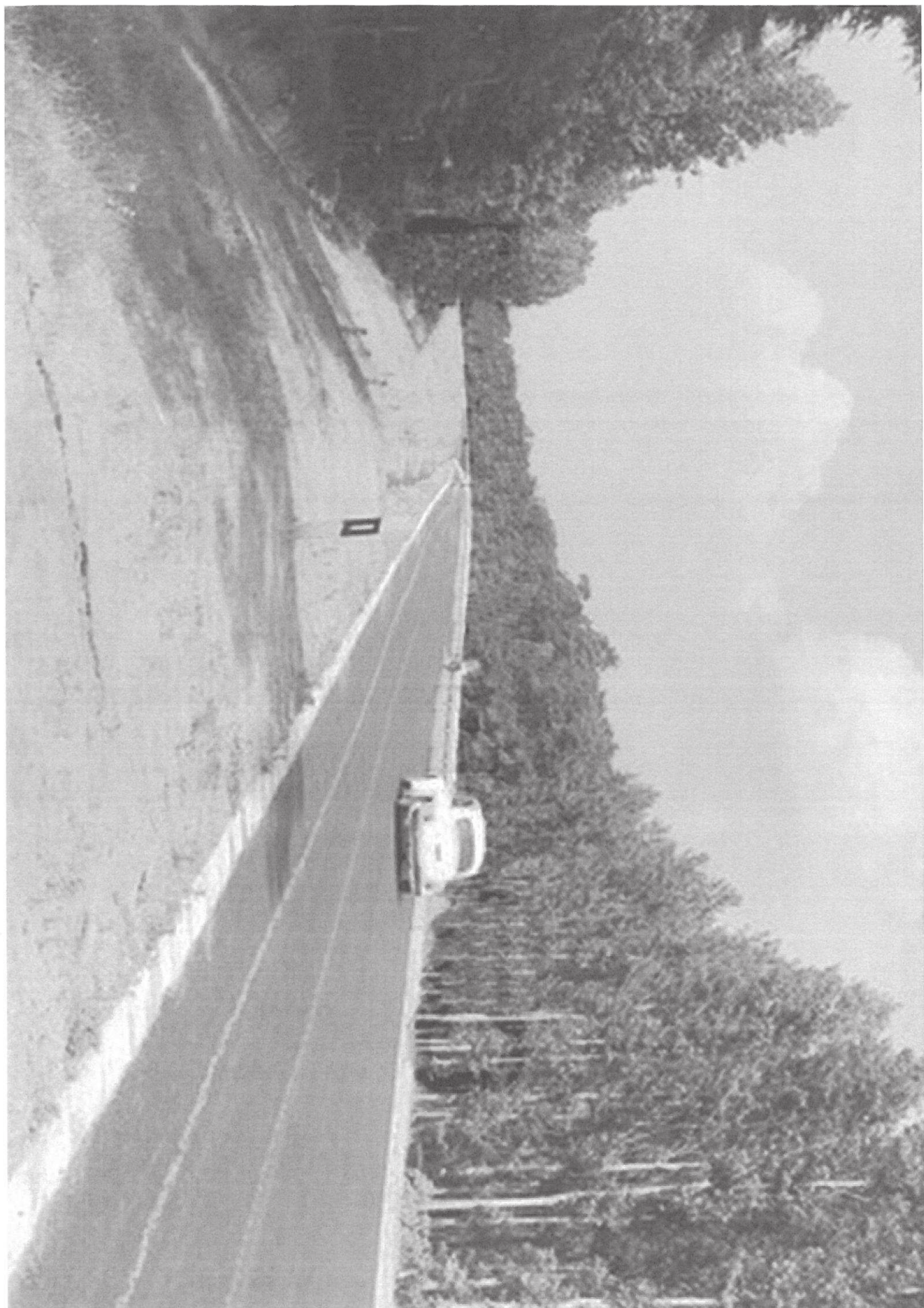

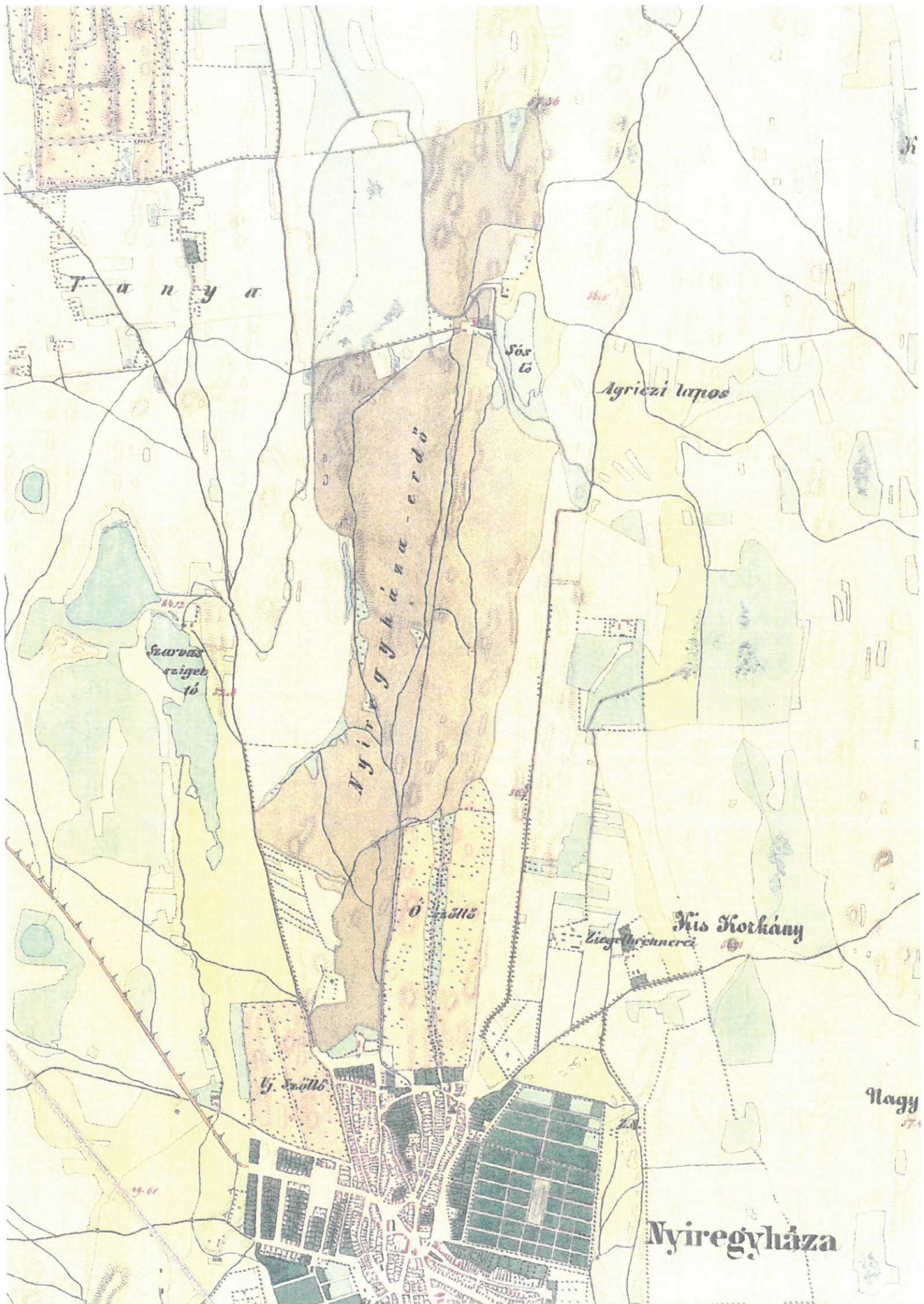

REGYHAZA

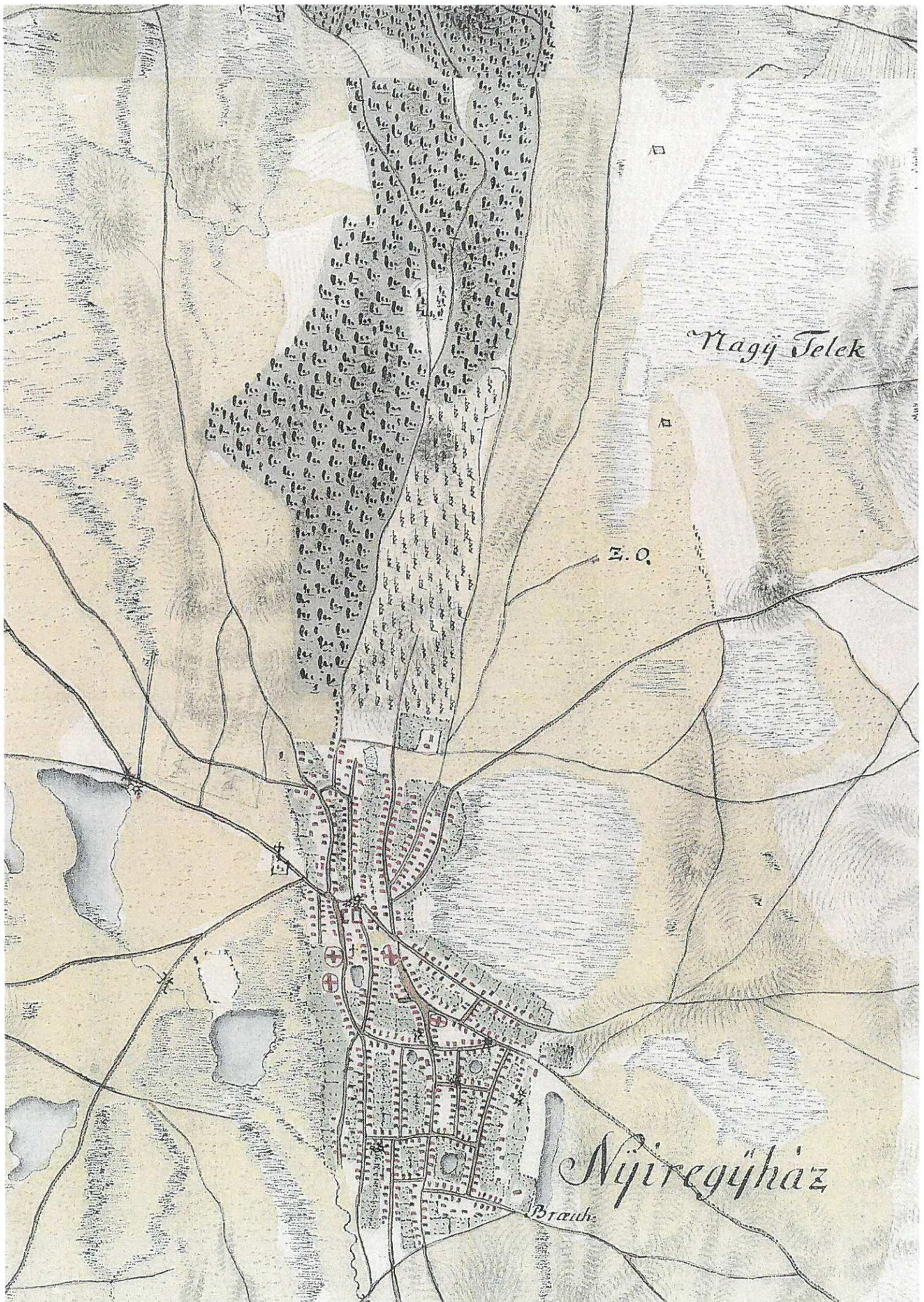
Sóstófürdői séta

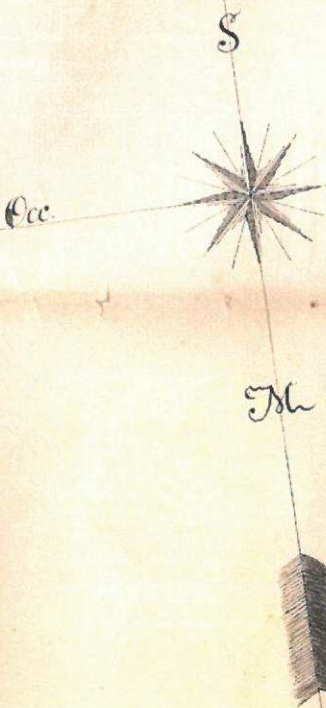
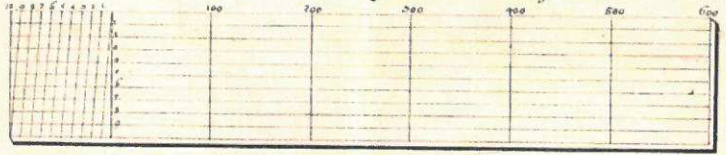
Nagj Telek

N. O.

Nyiregyháza

Braidh

Sala 700 Orgiarum Viennensium

Geometrica Delinatio
Sylvae Nigregyhaziensis ad Illustrissimos Dños.
Successores Comitum Desseffy de Cernek
spectantis
Confecta anno 1700 diebus Mensis Julii
per J. Comitatus de Zabolch Jurat.
Geometram Andream Sexty

